

РОЗВИТОК ТОЛЕРАНТНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна війна в Україні суттєво трансформувала функціонування освітньої системи, загостривши соціально-психологічні проблеми та підвищивши рівень вразливості дітей, зокрема осіб з особливими освітніми потребами. У період воєнного стану інклюзивне навчання набуває особливого значення, оскільки поєднує забезпечення доступу до освіти з необхідністю розвитку безпечного, підтримуючого та толерантного освітнього середовища.

Толерантність у контексті інклюзивної освіти виступає ключовою умовою ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу. Вона передбачає прийняття індивідуальних відмінностей, розвиток емпатії, взаємоповаги та готовність до співпраці. В умовах війни значення толерантності зростає, оскільки діти переживають стрес, тривожність, психологічні травми, що може впливати на їх поведінку та міжособистісні відносини [1, с. 292-294].

Сучасна практика впровадження інклюзивного навчання в Україні супроводжується низкою проблем, які в умовах воєнного стану набувають особливої гостроти:

- недостатній рівень кадрового забезпечення фахівцями, підготовленими до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;
- обмеженість матеріально-технічної бази закладів освіти;
- негативні психоемоційні наслідки війни, що впливають на дітей з ООП та їхніх однолітків;
- низький рівень сформованості толерантного ставлення серед учнів і особливо їхніх батьків;
- недостатній рівень взаємодії між педагогами, психологами та соціальними працівниками.

Розвиток толерантного освітнього середовища в умовах інклюзивного навчання ґрунтується на кількох ключових засадах. По-перше, це формування толерантної особистості педагога як носія гуманістичних цінностей. По-друге, важливим є підвищення професійної компетентності педагогів щодо роботи в інклюзивному та кризовому середовищі. По-третє, формування позитивного ставлення батьків до інклюзивного навчання

забезпечує підтримку дітей у процесі навчання. По-четверте, застосування психолого-педагогічних технологій сприяє розвитку емпатії, емоційної підтримки та комунікативних навичок учнів. Нарешті, створення безпечного та психологічно комфортного освітнього середовища забезпечує ефективну реалізацію інклюзивних практик [3, с. 97-100].

До перспективних напрямів розвитку толерантного інклюзивного середовища в умовах воєнного стану доцільно віднести:

- впровадження програм психосоціальної підтримки дітей;
- використання інтерактивних методів формування толерантності (тренінгів, групових занять, спільних проєктів);
- посилення ролі міждисциплінарної команди супроводу (психологів, соціальних педагогів, дефектологів);
- активізацію співпраці закладів освіти з сім'ями учнів;
- інтеграцію інклюзивних та травмоорієнтованих підходів у педагогічну практику.

Розвиток толерантного освітнього середовища в умовах інклюзивного навчання в період воєнного стану є складним багатовимірним процесом, що потребує системного підходу, підвищення професійної готовності педагогів та консолідації зусиль усіх учасників освітнього процесу. Реалізація зазначених напрямів сприятиме створенню безпечного й підтримуючого освітнього середовища, яке забезпечить ефективну соціалізацію та розвиток кожної дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Боровисюк Т. В., Фаїн А. В. Інклюзивна освіта та толерантність : шлях до формування суспільства рівних можливостей. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в ХХІ столітті*. 2023. № 5. С. 291-298.
2. Давиденко Г. Цифрова інклюзія та доступність : соціальна діджиталізація : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 240 с.
3. Мотуз Т. В. Педагогічні умови виховання толерантності учнівської молоді. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка*. 2017. №. 8. С. 96-103.